

Sofi Oksanen

PUHDISTUS

KOTKAN
KAUPUNGIN
TEATTERI

Sofi Oksanen PUHDISTUS

ENSI-ILTA NAAPURI-NÄYTTÄMÖLLÄ 1.4.2017

Ohjaus **Miko Jaakkola**

Lavastus ja pukusuunnittelu **Lucie Kuropatová**

Valosuunnittelu **Paula Penttilä**

Äänisuunnittelu **Tommi Leinonen**

Kampaaja-maskeeraaja **Maarit Parkko-Orimus**

Tarpeiston valmistus **Pia Mäkelä**

Näyttämömestari **Ari Malmi**

Järjestäjä-kuiskaaja-tarpeistonhoitaja **Lotta Herranen**

Pukujen valmistus: **Anne Hannula, Kati Kamppinen,**

Paula Pasanen ja Johanna Van Wonterghem

Lavastuksen valmistus: **Henry Holopainen, Tuomas Penttilä,**

Jari Teilas, Samuli Holm, Ismo Forss, Juha Kuusimäki,

Kati Pöyhönen ja Kiia Taponen

Video **Miko Jaakkola**

Valokuvat **Tommi Mattila**

Esityksen kesto väliajan kanssa noin 2 h 30 min

Näytelmän esitysoikeudet: Silberfeldt Oy ja OGA,
Kustannusosakeyhtiö Otava

ROOLEISSA

Aliide Truu

Anne Niilola

Nuori Aliide Truu

Reeta Vestman

Zara

Ella Mustajärvi

Hans Pekk, Ingelin mies

Mikkomarkus Ahtiainen

Martin Truu, Aliiden mies

Jarkko Sarjanen

Pavel eli Pasa, Sotilas

Toni Harjajärvi

Lavrenti eli Lavruusa, Sotilas

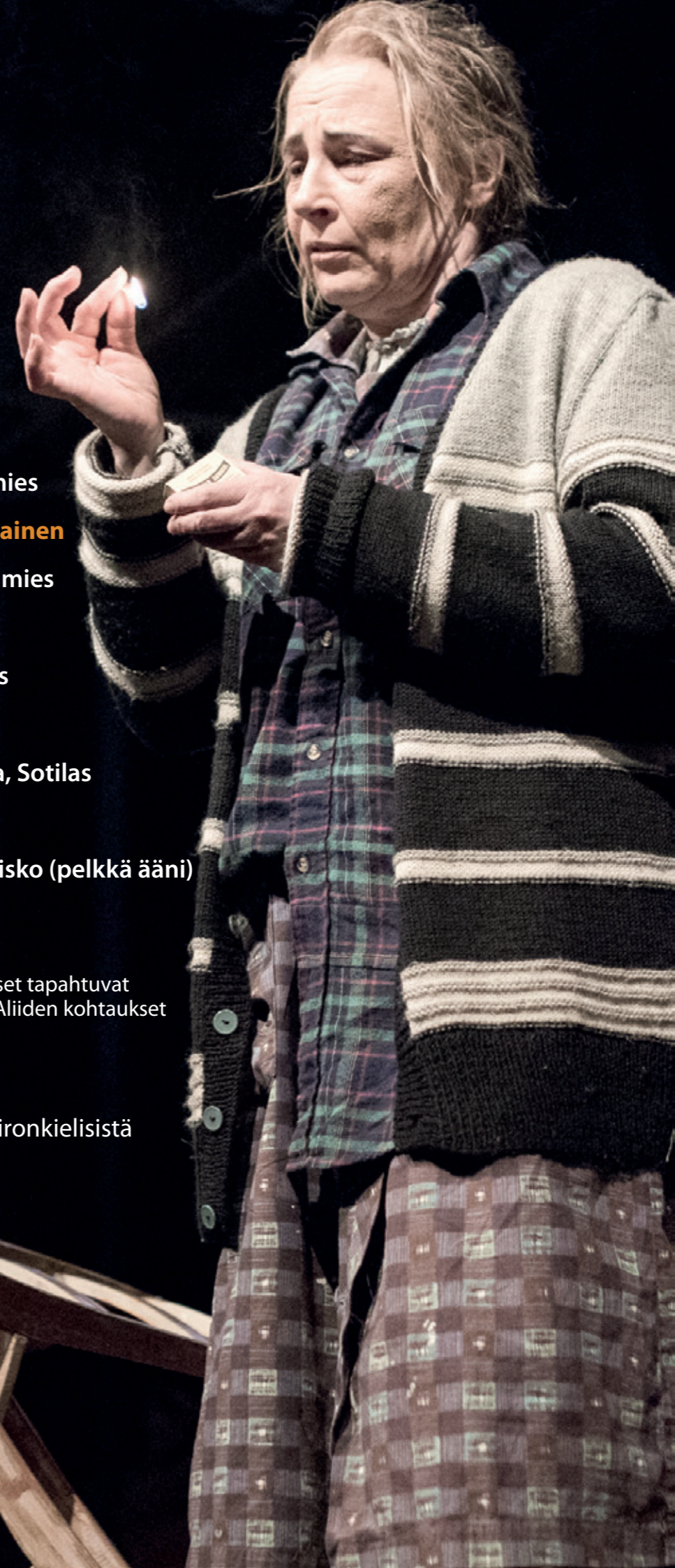
Antti Leskinen

Ingel Pekk, Aliiden sisko (pelkkä ääni)

Annuska Hannula

Vanhan Aliiden kohtaukset tapahtuvat
vuonna 1992 ja nuoren Aliiden kohtaukset
vuosina 1947 - 1953.

Kiitos Ida Riikoselle vironkielisistä
radiokuulutuksista

PILHVIKSTUO

ANTTI LESKINEN ● JARKKO SARJANEN ● MIKKOMARKUS AHTAINEN ● ANNE NIILOLA ● REETA VESTMAN ● ELLA MUSTAJÄRVI ● TONI HARJAJÄRVI

MIKO JAAKKOLA

Ohjaaja Miko Jaakkola on valmistunut vuonna 2000 teatteritaiteen maisteriksi Teatterikorkeakoulun ohjaajantyön koulutusohjelmasta. Hän on ollut kiinnitettynä ohjaajana Oulun kaupunginteatterissa vuosina 2001-2002, Teatteri Takomon taiteellisena johtajana vuosina 2004-2008 ja Kajaanin kaupunginteatterin johtajana vuosina 2009-2015. Tampereen Teatterikesän taiteellisen johtoryhmän jäsenenä hän aloitti vuonna 2015 ja jatkaa tehtävässä 2018 asti.

Miko Jaakkola on saanut Näyttämötaiteen valtionpalkinnon vuonna 2002 yhdessä Todellisuuden tutkimuskeskuksen kanssa, vuoden ohjaaja-dramaturgi Thalia-palkinnon vuonna 2011, Teatterikorkeakoulun Vuoden alumni -palkinnon yhdessä Hanna Kirjavaisen kanssa vuonna 2013 ja kunniainnoksen Jarkko Pajusen Varjot syvenevät - PSF-kollektiivin produktio- ja videosuunnittelusta vuoden 2017 Thalia-gaalassa.

Miko Jaakkolan lukuisista ohjauksista mainittakoon:
Oulun kaupunginteatterissa 2001-2002:
Kylmä tila (oma teksti)
Leena Krohn: *Umbra* (oma dramatisointi)
Martin Crimp: *Tapaus A*.

Suomen Kansallisteatteri 2003:
Tuomas Timonen: *Jäänukke*

Teatteri Takomo 2004 - 2007:
Iiro Küttner: *Algoritmi*
Kari Hotakainen: *Buster Keaton - elämä ja teot*
Will Eno: *Tragedy*
Juha Siltanen: *Huora*
Shakespeare - Jaakkola: *Learin tyttäret*

Kajaanin kaupunginteatteri 2009 - 2015:
Lee Hall: *Spoonface*
Anna Krogerus: *Parhaissakin perheissä*
Sami Keski-Vähälä: *Kajaanin Seminaari*
Punahilkka (oma teksti)
Jostein Gaarder: *Sofian maailma* (oma dramatisointi)
Peter Shaffer: *Amadeus*
F.M. Dostojevski: *Rikos ja rangaistus*
(oma dramatisointi)

Kotkan Kaupunginteatteri 2016:
Tommi Kinnunen: *Neljätienristeys*

PSF-kollektiivi 2016:
Jarkko Pajunen: *Varjot syvenevät*

Mikkelin Teatteri 2017
Miika Nousiainen: *Maaninkavaara*

Lisäksi Miko Jaakkola on ohjannut Yleisradiolle useita kuunnelmia omiin ja toisten teksteihin sekä suunnitellut ja kuvannut videoita useisiin produktioihin sekä tehnyt lukuisia trailereita.

VIRON VAIHEITA

Euroopan tilanne tulehtui nopeasti 30-luvun loppupuolella ja Viron itsenäisyys oli uhattuna. Neuvostoliitto ja Saksa allekirjoittivat 23.8.1939 Molotov-Ribbentrop-hyökkäämättömyyssopimuksen, jonka salaisessa lisäpöytäkirjassa määriteltiin Itä-Euroopan etupiirijako, jonka tuloksena Neuvostoliiton etupiiriin jäivät Viro, Suomi ja Baltian maat.

Saksa hyökkäsi Puolaan 1.9.1939 ja toinen maailmansota alkoi. Neuvostoliitto miehitti Itä-Puolan ja pakotti Viron avunantosopimukseen, mistä johtuen Neuvostoliitto sai oikeuden sijoittaa Viroon omia sotilastukikohtiaan. Kesällä 1940 Neuvostoliitto miehitti Baltian maat ja Bessarabian. Virosta tuli 1941 Viron sosialistinen neuvostotasavalta (Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik, ENSV).

Vuosina 1941–1944 Viro oli väliaikaisesti Saksan miehittämänä. Vuonna 1944 puna-armeija (punaarmee) valloitti Viron ja alkoi uusi Neuvostoliiton miehityskausi, jolloin aloitettiin vastarintaliikkeen tukahduttaminen (repressioon). Vastarintaliikkeen tukahduttamisen aikana pidätettiin Suomen ja Saksan armeijassa olleita virolaisia. Syksyllä 1944 Virosta pakeni noin 70 000 virolaista Ruotsiin ja Saksaan, joissa heidät sijoitettiin pakolaisleireihin. Pelko Viroon palauttamisesta (repatrieerimine) aiheutti toisen muuttoaallon, joka suuntautui enimmäkseen Yhdysvaltoihin ja Kanadaan.

Stalinismin aikakaudella 1944–1953 Viroon syntyi kolhooseja, tapahtui kyydityksiä ja alkoi laajamittainen yhteiskunnan neuvostolaistaminen (sovetiseerimine, engl. sovietization). Vastarintaa alettiin tukahduttaa ja suunnitelmatalous (käsümajandus) otettiin käyttöön. 50-luvun puolivälistä 70-luvun puoliväliin Virossa oli ns. suojasään aika (hruštšovi sula). Sitä seurannutta ajanjaksoa 70-luvun puolivälistä 80-luvun puoliväliin kutsutaan pysähtyneisyyden ajaksi eli stagnaatioksi (stagnatsiooniaeg).

Neuvostoliiton mallin purkaminen (desovetiseerimine, engl. desovietization) ja Viron itsenäistymisen palauttamisen valmistelu alkoi 1985. Perestroika (uudelleenrakentaminen) merkitsi uudistuksia poliittiseen ja taloudelliseen järjestelmään. Glasnost (avoimuus) tarjosi aiempaa enemmän julkista tietoa ajankohtaisista asioista, poliittisten päätösten taustoista ja menneisyydessä tehdyistä virheistä. Viro julistautui uudelleen itsenäiseksi 20.8.1991.

VIROLAISIA KÄSITTEITÄ

VALKOISEN LAIVAN ODOTUS (VALGE LAEVA OOTUS)

Valkoisen laivan odotus on historiallinen käsite Viron kulttuurissa. Se tarkoittaa epätodennäköistä pelastusta vaikeasta tilanteesta. Käsite on lähtöisin vuodesta 1861,

jolloin Juhan Leinbergia eli profeetta Maltsvetia seuraavat sadat talonpojat odottivat uskonnollisesta ilmestyksestä inspiroituneina Tallinnan lähellä viikkoja valkoista laivaa, joka veisi heidät pois parempaan maahan. Toisen maailmansodan jälkeen tämä tarkoitti pääsääntöisesti toivoa päästä eroon Neuvostoliiton hallinnosta. Odotettiin länsimaiden sotilaallista väliintuloa tai diplomaattista painostusta Neuvostoliittoa vastaan. Valkoisen laivan odotus levisi sodanjälkeisessä Virossa vuosikymmenen ajan yleisesti ja hallitseva järjestelmä taisteli ankarasti sitä vastaan. Odotus vapautumisesta alkoi hiipua 1950-luvun puolivälissä. Syitä tähän olivat neuvostohallinnon muuttuminen hieman kevyemmäksi ja ihmisten sopeutuminen hallitsevaan olotilaan, samoin kuin kansainvälisten jännitteiden väheneminen ja käsitys siitä, että länsimaat eivät ole valmiita radikaaleihin toimiin Viron itsenäistymisen palauttamiseksi.

METSÄVELJET (METSAVENNAD)

Metsäveljiksi kutsuttiin neuvostomiehitystä vastustanutta vastarintaliikettä toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen. Viron metsäveljien liikkeessä voi erottaa kaksi vaihetta: taistelu puna-armeijaa vastaan kesäsuodassa 1941 ja taistelu neuvostomiehitystä vastaan 1944–1953. Vastarintaliikkeelle annettu nimi kuvaa Viron kannattajien taistelutaktiikkaa: metsäveljet olivat metsissä piilossa ja sieltä he hyökkäsivät vihollisen pienempiä yksiköitä vastaan. Toisen maailmansodan jälkeen metsiin perustetuissa bunkkereissa oli piilossa tuhansia ihmisiä, joita Neuvostoliitto uhkasi vangitsemisella.

SUOMEN POJAT (SOOME POISID)

Suomen pojiksi kutsuttiin Suomen puolella jatkosodassa taistelleita virolaisia vapaaehtoisia.

”KANSANVIHOLLINEN” (RAHVAVAENLANE)

Kansanviholliseksi kutsuttiin Neuvostoliitossa poliittisin perustein keksittyä vihollisten luokkaa, jota ei ollut kovin tarkoin määritelty. Kansanvihollisen käsite tunnetaan jo Ranskan vallankumouksen ajoilta. Neuvostoliitossa se juurtui Stalinin aikana, jolloin nimitys otettiin käyttöön neuvostohallinnon vihollisia vastaan. Termiä käytettiin erityisesti propagandatarkoituksiin sekä niiden henkilöiden ja ryhmien leimaamiseen, jotka piti tukahduttaa poliittisin perustein.

MAALISKUUN KYVDITYKSET 25. – 29.3.1949
(MÄRTSIKÜÜDITAMISED 25. – 29.3.1949)

Neuvostoliiton järjestämä kyyditsemisoperaatio, jonka yhteydessä vietiin Virosta Siperiaan yli 20 000 ihmistä.

(Lähteet: stage.estonica.ee ja entsyklopeedia.ee)

Kadri Kuusk

Kirjoittaja on 36-vuotias virolaissyntyinen, kotkalainen kulttuurituottaja

SOFI OKSANEN

Sofi Oksanen on Suomen palkituin nykykirjailija. Hänen teoksiaan on käännetty yli 50 kielelle ja Suomessa hänen teoksiaan on myyty yli puoli miljoonaa.

Sofi Oksanen on syntynyt vuonna 1977 Jyväskylässä. Hän on äitinsä puolelta virolainen ja isänsä puolelta suomalainen. Ennen kirjailijanuraansa Sofi Oksanen opiskeli kirjallisuutta Jyväskylän ja Helsingin yliopistoissa ja dramaturgiaa Helsingin Teatterikorkeakoulussa.

Esikoisromaani *Stalinin lehmät* (WSOY) ilmestyi vuonna 2003, ja lennätti Oksasen kertaheitolla nuorten suomalaisten kirjailijoiden harvalukuisen eliittiin. Hänen poliittisesti valveutunut ja arkoihin aiheisiin pelottomasti tarttuva debyyttinsä ihastutti lukijat ja kriitikot; kapinallinen ja samalla runollisen kauniisti kirjoitettu tarina herätti paljon keskustelua ja poiki Runeberg-palkintoehdokkuuden. Vuoden 2016 lopussa Stalinin lehmät -romaanin käännösoikeudet on myyty jo 19 maahan.

Oksasen toinen romaani, vaikeiden persoonallisuushäiriöiden varjostamaa ihmissuhdetta kuvaava *Baby Jane* (WSOY) ilmestyi vuonna 2005.

Sofi Oksanen kirjoitti kolmannen romaaninsa, *Puhdistus*, ensin teatterikäsikirjoituksen muotoon. Puhdistus-teatteriesitys sai ensi-iltansa Suomen Kansallisteatterissa vuonna 2007, ja se oli arvostelumenestys ja aikansa teatterin merkkitapaus. Käsikirjoituksen voimakkaat hahmot alkoivat nopeasti elää omaa elämäänsä – siinä määrin, että Sofi Oksanen päätti kirjoittaa Puhdistuksen myös romaaniksi, erittäin menestyksekkäin seurauksin.

Puhdistus on yksi aikamme tunnetuimmista ja ylistetyimmistä suomalaisista kirjoista. Sofi Oksanen sai mestariteoksestaan Finlandia-palkinnon vuonna 2008. Puhdistuksen käännösoikeudet on myyty yli 40 maahan, ja sitä on myyty maailmanlaajuisesti yli miljoona kappaletta.

Sofi Oksasen Viro-kvartettisarjan kolmas teos *Kun kyyhkysset katosivat* (Like) ilmestyi 31. elokuuta 2012. Kirja julkaistiin näyttävin menoin Tallinnan Nokia Concert Hallissa, samassa tilaisuudessa sai maailmanensi-iltansa myös Antti J. Jokisen ohjaama ja Solar Filmsin tuottama Puhdistus-elokuva.

Kun kyyhkysset katosivat -romaani ehti olla elokuussa myynnissä vain päivän ajan, mutta kipusi silti elokuun myydyimmäksi kirjaksi Suomessa. Joulukuun 2012 mennessä se myi Suomessa koko tähtitieteellisen ensipainoksensa eli 100 000 nidettä, ja oli vuoden 2012 myydyin kotimainen kaunokirja Suomessa.

Kirjan ensimmäinen käännös, vironnos (kääntäjä Jan Kaus), ilmestyi 27. marraskuuta 2012. Vuoden 2016 lo-

pussa Kun kyyhkysset katosivat -romaanin käännösoikeudet on myyty jo yli 30 maahan

Oksasen viides romaani *Norma* (Like) julkaistiin 23.9.2015 loppuunmyydyssä julkistamisjuhlassa Helsingin Aleksanterin teatterissa. Romaani herätti laajasti kansainvälisten kustantajien huomion jo ennen julkaisuaan. Ennen Suomen julkaisua Norman oikeudet myytiin kahdeksaan maahan, ja vuoden 2016 lopussa kirjan käännösoikeudet on myyty jo 24 maahan.

Kirjailijanuransa lisäksi Sofi Oksanen johtaa omaa Silberfeldt-kustantamoaan, joka on Oksasen omien kirjojen pokkariversioiden lisäksi julkaissut uusintapainoksen nobelisti Alexandr Solzenitsyn suurteoksesta Gulag – vankileirien saaristo (huhtikuu 2012, suomennos Esa Adrian).

Lue myös: Puhdistus-näytelmä, Puhdistus-ooppera, Puhdistus-elokuva, Kun kyyhkysset katosivat -näytelmä

www.gulag.fi

PALKINNOT

Salernon Libro d'Europa -palkinto (2015)
Budapestin Suurpalkinto (2013)

Ruotsin Akatemian pohjoismainen kirjallisuuspalkinto (2013)

Pro Finlandia (2012)

Le prix du choix des Libraires du Livre de Poche (2012)

Maarjamaa Ristin 4. luokan kunniamerkki (2010)

The FNAC -palkinto (Le Prix du roman Fnac) (2010)

Prix Femina Étranger (2010)

Pohjoismaisen Neuvoston kirjallisuuspalkinto (2010)

The European Book Prize (2010)

A Barnes & Noble Summer 2010 Discover title (2010)

An Indie Next List Notable selection (2010)

Runeberg-palkinto (2009)

Kalevi Jäntti -palkinto (2008)

Varjo-Finlandia (2008)

Suuren Suomalaisen Kirjakerhon palkinto (2008)

Finlandia-palkinto (2008)

Varjo-Runeberg-palkinto (2008)

Mika Waltari -palkinto (2008)

© 2017 Sofi Oksanen

Kuva Toni Härkönen

”Minä tiedän nämä asiat.
Että mihin ihminen pystyy,
kun rakastaa.”